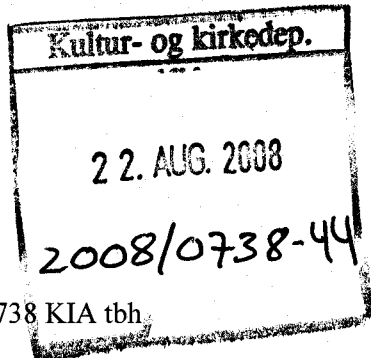

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

Kultur og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 dep
0030 Oslo

Deres ref: 2008/00738 KIA tbb
Vår ref: 08/15 - 2
Dato: 18.8.2008

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

Postadresse
Postboks 1075 Blindern
0316 Oslo

Besøksadresse
Domus Theologica, Blindernveien 9

Telefon: 22 85 03 10
Telefaks: 22 85 03 01
praktikum@teologi.uio.no
<http://www.tf.uio.no/praktikum/>

Høringssuttalelse fra Det praktisk-teologiske seminar

Vedlagt finnes høringssvar fra Det praktisk-teologiske seminar angående arbeidsgruppens innstilling "Styrket demokrati i Den norske kirke" av 13. mai 2008.

Med vennlig hilsen

R. Smith-Gahrson

Rigmor Smith-Gahrson
Kontorsjef

DET PRAKTISK-TEOLOGISKE SEMINAR

STYRKET DEMOKRATI I DEN NORSKE KIRKE

Høringssvar fra Det praktisk-teologiske seminar på arbeidsgruppens innstilling av 13. mai 2008.

I innstillingen "Styrket demokrati i Den norske kirke" legger St.meld. nr. 17 og avtalen mellom de politiske partiene på Stortinget av 10. april langt på veg premissene for utredningsarbeidet. Det skaper en viss usikkerhet vedrørende utformingen av høringssvaret.

Seminalet velger å dele sin høring i to. I den første delen kommenteres arbeidsgruppens forslag til tiltak som kan styrke oppslutningen om de kirkelige valg. I den andre delen kommenteres forslagene til endret sammensetning av sentrale kirkelige råd og møter. Mens seminalet oppfatter arbeidsgruppens forslag på det første punktet som velfundert, stiller det en rekke spørsmål av mer prinsipiell karakter til behandlingen av det siste temaet.

1. Endring av valgordninger.

Seminalet slutter seg i det alt vesentlige til de forslag som fremmes for å styrke oppslutning om de kirkelige valgene. Et springende punkt i denne sammenhengen er økt bruk av direkte valg. Seminalet støtter her forslaget om å prøve ut ordningen med både direkte valg og en kombinasjon av direkte og indirekte valg i 2009 og 2011. Seminalet vil ut over dette nøye seg med å bemerke at den refererte argumentasjonen for indirekte valgordninger ikke framtrer som overbevisende. Det enkelte kirkemedlem som ikke sitter i menighetsråd, kan etter seminarets oppfatning i prinsippet representere sitt sokn like gjerne som menighetsrådslemmet (jfr. s.51).

2. Endret sammensetning av bispedømmeråd og kirkemøte.

Arbeidsgruppen foreslår at antallet leke representanter økes betydelig i begge nevnte organ. Begrunnelsen for forslagene er at dette vil "styrke demokratiet i kirken og sikre mangfold i Kirkemøtet og bispedømmerådene" (s.43). Det synes nærliggende, men ikke selvsagt, å se for seg at økning av antallet representanter skaper økt mangfold. Det springende punktet i utsagnet er imidlertid presiseringen av at det er antallet *leke* representanter som foreslås utvidet.

Dette søker en teologisk begrunnelse for i henvisningen til det allmenne prestedømmet. Her heter det: "Læren om det allmenne prestedømme ble formulert av Martin Luther og er et fundamentalt kirkelig premiss for at demokratiske ordninger har legitimitet i kirkestyret" (s.28). Utsagnet innbyr til innsigelser. For det første er tanken om et allment prestedømme et anliggende som mange kirkesamfunn vektlegger, om enn på ulike måter. Dernest er det ikke lett å få øye på en luthersk *lære* omkring det allmenne prestedømmet som legger bestemt føringer for hvordan kirkestyret skal organiseres. Lutherske kirker har da heller ingen enhetlig tradisjon i vise til i dette stykket. Det virkelig problematiske i henvisningen til det allmenne prestedømme i denne sammenheng ligger imidlertid på et tredje punkt. Applikasjonen av forestillingen om det allmenne prestedømmet som premiss for demokratiske styringsformer legger nemlig i det framlagte forslaget ikke til rette for at *alle døpte* skal ha den samme mulighet og rett til å lede kirken. Nei, det er *lekfolket* som skal forvalte makten i motsetning til de andre, som i dette tilfellet er ordinert, kirkelig personell med andre kirkelig tilsatte i en slags gråsoner midt imellom lekfolket og prestene. I virkeligheten ekskluderer dette en helt sentral del av kristenfolket fra å inneha sentrale kirkelige verv. Det oppfattes som ytterst problematisk at et slikt forslag fremmes under påberopelse av demokratiske ideal.

I det hele er betegnelsen lek i kristen sammenheng lite tjenlig i vår tid. Lek forutsetter motsetningen lærd, men dette skillet har ingen mening i dagens moderne kunnskapssamfunn. Her er det snarere tale om å forvalte ulike former for kompetanse. Noen har spesifikk teologisk kompetanse, andre har annen kompetanse som i høyeste grad er relevant for utøvelse av kirkelig virksomhet. Det er i spennet mellom disse ulike former for kompetanse at et godt kirkelig styre kan vokse fram.

Men slik tenker ikke arbeidsgruppen. Den skal, som nevnt, sikre økt innflytelse i kirkelig sammenheng til den ikke-teologiske kompetansen. En kunne fristes til å tro at gruppen mente Den norske kirke var plaget av for mye teologisk faglighet. Det er nærliggende å spørre: Opplevs Den norske kirke som teologisk overkvalifisert? Seminaret etterspør en begrunnelse for at ulike former for fagteologiske kompetanse svekkes gjennom de foreslåtte endringene. I det hele framstår et grundigere arbeid omkring kompetanseproblematikken som et spørsmål som det er viktig å ta på alvor i samtaler omkring ekte, demokratisk bæreevne både innenfor og utenfor kirken. En slik samtale kunne føre til mer konstruktive inndelinger av de dømte enn det tradisjonelle skillet mellom lek og lærd.

Når Det praktisk-teologiske seminar problematiserer at økt lekmannsinnflytelse uten videre skaper en mer demokratisk kirke, innebærer ikke dette at en ønsker å forsvare prestemakt av typen gammelt embetsmannsvelde. Men seminaret mener det er viktig å foreta vederheftige maktanalyser av dagens kirkestyre før en foretar endringer. I lys av de bebudede justeringene av maktforholdene innenfor kirken er det behov for å skaffe seg rede på hvordan makt faktisk utøves i kirken i dag. De ansattes situasjon er her av særskilt interesse, både i et innenfra- og et utenfraperspektiv. Det er grunn til å tro at eksempelvis presterollen i dagens kirkebilde er i dramatisk endring, og at prestenes egen opplevelse av maktesløshet har stor betydning for så vel sviktende rekruttering som vaklende trivsel i yrket.

Seminaret er av den oppfatning at en i demokratiets navn burde legge til rette for at kirkemøtets vedtak fra 1984 fortsatt kan holdes i hevd. Her heter det at "hele kirken bærer ansvar for kirkestyret og kirkens ordninger" (s.28). I stedet for å redusere de ansattes innflytelse i kirken, burde en legge til rette for at alle dømte kan ta sin del av ansvaret for kirkestyret på nye og adekvate måter. Det er en aktverdige oppgave å arbeide mot bærekraftige nyordninger som gir styringsmuligheter til dem som faktisk har evne til å ta ansvar på kirkens vegne. Om en derimot begrenser handlingsrommet for dem som har valgt å utdanne seg til kirkelige stillinger, undergraver en ikke bare noe av garantien for et kompetent kirkestyre. En gir også et signal om at kirken nedvurderer de kvalifikasjoner som stilles for tilsetting i kirkelige stillinger. Det er nærliggende å forvente at en slik utvikling vil bidra til at kirkelig utdanning og kirkelig tjeneste blir enda mindre attraktiv enn i dag.

Seminaret tar altså - som ved tidligere høringer av beslektede spørsmål - til orde for en mer grunnleggende og prinsipiell refleksjon omkring framtidig styringsform av Den norske kirke. Det er forbløffende at dagens doble ledelsesstruktur ikke blir tematisert eller drøftet på vederheftig vis i verken statlige eller kirkelige utredninger. I stedet rykker en skrittvis fram uten at de overordnede, prinsipielle spørsmålene blir synliggjort og avklart. Seminaret kan ikke se at denne framgangsmåten representerer god demokratisk kultur.

Sammenfattende vil en framheve at kirken står overfor vesentlige utfordringer i forbindelse med etableringen av nye styringsstrukturer. For det første bør en utvikle nye betegnelser for å differensiere mellom kirkelig ansatte og brukerne av de tjenester som de ansatte tilrettelegger. Dernest er det nødvendig å gjennomtenke hvilken rolle teologisk kompetanse bør ha innenfor kirkestyret. Til sist trengs analyser av dagens ordninger som grunnlag for å utvikle sakssvarende nye strukturer som kirken som helhet er tjent med. Gjennom arbeid med slike spørsmål vil det være mulig å presisere hva slags demokratiske strukturer som det er adekvat for kirken å dra nytte av.